

Setembre social | | Actualitzat el 05/03/2021 a les 19:12

Txell Feixas: «Aquestes dones són les precursoras de les que llegirem als llibres d'Història de la revolució feminista al món àrab»

Entrevista a Txell Feixas Torras, periodista, corresponsal de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals a Beirut i autora de 'Dones valentes' (Ara llibres) | «Estic esperançada perquè he vist que la suma d'aquestes individualitats genera una força col·lectiva enorme, són quinze gotes malaies que he vist com han fet un forat en el roc del patriarcat»

Txell Feixas Torras va presentar el seu llibre 'Dones valentes' a la llibreria Muntanya de llibres de Vic | Sara Blázquez

Txell Feixas (Mediona, 1979) és la mirada a través de la qual veiem el Pròxim Orient a TV3 i Catalunya Ràdio. Després de quatre anys com a corresponsal a Beirut per a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, ha cobert la guerra contra Estat Islàmic a l'Iraq, la caiguda del Califat des de Rojava o les Marxes pel Retorn a la Franja de Gaza. Defensora d'escriure sobre «la cosa petita», l'any passat va publicar *Dones valentes* (Ara llibres, 2020), des d'on amb sensibilitat i matisos explica les històries de dones anònimes, testimonis dels conflictes i les revolucions a l'Orient Mitjà. Dones que, assegura, «són les precursoras de les dones que llegirem als llibres d'Història de la revolució feminista al món àrab».

Dones valentes ha estat un dels llibres més venuts durant el 2020. Et sorprèn? A què es deu?

El llibre, quan el vam parir amb l'editorial, es plantejava com un projecte per a persones a qui els interessés el món àrab i les dones, però sense cap tipus de pretensió d'arribar al gran públic. A mi això em va alliberar, perquè jo no sóc escriptora, sóc periodista, que no és el mateix i ho he comprovat. Que tingui aquest *feedback*, per mi és com un èxit per poder sortir de la zona de confort i ser valenta. Però ha estat molt gratificant, pensava que serien històries de dones que no sortirien d'un petit públic de pocs lectors, però m'ha fet creure en l'esperança que la gent encara té ganes de saber què passa més enllà, és molt necessari mirar més enllà del nostre petit país i mirar en la temàtica de les dones. Ha estat esperançador veure que el lector encara pot trencar parets que pensava que eren murs. Ha estat un regal.

La situació de les dones al Pròxim Orient és terrorífica en molts casos. Només començar el llibre te n'anodes que pel sol fet de néixer nena no tens el mateix dret a la vida. Parles de mort, de violacions, d'assassinats, però també retrates exemples de lluita, de resistències, de supervivència. Creus que les coses estan canviant?

L'objectiu del llibre era que la gent veiés que a qui retratava no eren víctimes sinó supervivents, i no perquè jo ho decidís així, voler-les dibuixar com heroïnes amb la capa, sinó perquè elles mateixes, quan se m'han posat davant, s'han erigit com això. Mai se m'han presentat com a víctimes, ni amb pena, ni generant condescendència, al contrari, m'han donat força elles a mi i m'han alliçonat moltes vegades sense fer-ho verbalment. L'objectiu era que canviéssim el xip, que no són totes víctimes, submises, poc formades? N'hi ha, és clar, però cal dibuixar un altre tipus de dona al món àrab, que també existeix. Estic esperançada perquè he vist que la suma d'aquestes individualitats genera una força col·lectiva enorme, són quinze gotes malaies que he vist com han fet un forat en el roc del patriarcat i del masclisme que tenien en aquell moment envoltant-les. Es pot pensar que *Dones valentes* és una suma de relats de dones, i ho és, però no només. És un llibre polític, perquè t'ensenya els sistemes de la regió, les esquerdes que hi ha i per on travessen les dones. Una lectora em va dir una vegada que aquestes dones són les precursors de les dones que potser d'aquí uns anys llegirem als llibres d'Història de la revolució feminista al món àrab. Sempre que hi ha una revolució hi ha molta gent que ha picat pedra per fer que allò sigui possible. Aquestes dones formen part d'aquestes precursors de les revolucionàries que s'estudiaran.

Txell Feixas: «Una lectora em va dir una vegada que aquestes dones són les precursors de les dones que potser d'aquí uns anys llegirem als llibres d'Història de la revolució feminista al món àrab» Foto: Sara Blázquez

Què és ben bé ser una dona valenta?

El títol al principi no agradava gaire. A oïdes de molts era molt senzill o simple, però com que jo sabia que faria un llibre a la vida (per ara), volia que el títol m'identifiqués, em representés i me'l sentís meu. Per mi dones i valentia són els conceptes que aquests quatre anys al Pròxim Orient em van rebentar absolutament. El que jo entenia per una dona, quan vas al món àrab veus que en són moltes, de dones, i el concepte de valentia, també. El que jo pensava que era valentia vaig veure que podia canviar, que el que veia molt valent aquí, allà no ho era tant. I també em venia de família. Jo vinc de cal Pere Valent, i com que sóc la Pere Valenta Xica, per mi era com un homentage als de casa, que han estat molt valents sempre i també deixant-me volar, malgrat els deixés sols en alguns moments. Les valenties també són heroïcitats quotidianes que tenen el mateix valor. Em va inspirar molt l'Svetlana Aleksíevitx, la premi Nobel del 2015, perquè ella deia «potser ja ha passat el moment d'escriure sobre grans coses i s'ha d'escriure sobre la cosa petita». I la cosa petita, que per mi és grandiosa, és la Dona. Ella deia «jo em sento historiadora de l'ànima» i crec que defineix molt bé aquest llibre. El sentiment, la sensació, el plor, el somriure, el silenci, no és incompatible amb el rigor, sinó que ho complementen. És veritat que si tots els matisos que poso en aquest llibre els posés en una crònica de televisió o ràdio, potser hi hauria gent a qui li grinyolaria, però aquest format ho permet. I amb tot, no estic d'acord amb que ser sensible i empàtic estigui renyit amb el rigor, per això també crec que les cròniques que fem de ràdio i tele amb l'equip calen a la gent perquè anem una mica més enllà.

Creus que algunes d'aquestes dones són feministes i no ho saben?

Jo crec que totes les dones ho són pel fet de ser dones. No ens queda una altra que ser-ho. L'altra cosa és ser-ne conscient o no. En aquest llibre hi ha la dona que per supervivència ho és, que t'explica tot el periple sense ser-ne conscient. De fet a algunes els vaig haver d'explicar que estava fent un llibre de dones valentes i no entenien perquè hi eren elles. Però després hi ha un altre bloc de dones que tenen el coneixement i la formació que t'acaba empoderant. Les que tenen

la possibilitat d'empoderar-se a través del coneixement, que saben que hi ha una forma de pensar, d'actuar i d'avançar que es diu feminisme. Tant importants són unes com les altres.

Txell Feixas és la corresponsal de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals a Beirut Foto: Josep Comajoan

Quan pensem en les dones del món àrab segurament la majoria de gent s'imagina dones tapades, sotmeses, molt poc protagonistes? però aquí hi ha dones protagonistes d'autèntiques revolucions. Què en podem aprendre de les dones del Pròxim Orient?

La lliçó que m'ha donat aquest llibre i els quatre anys allà és no jutjar, escoltar molt abans de parlar, no etiquetar. Amb el tema del vel alguna noia m'ha dit «el teu vel és la talla 36». Molta gent dirà «no és el mateix». Jo soc defensora, perquè el llibre m'ho ha demostrat, que hi ha moltes dones velades que són autèntiques activistes dels drets de les dones. Hi ha la Majd, de la Franja de Gaza, que per mi és un exemple de la dona que trenca estereotips del món àrab. És una noia de 25 anys velada que fa una revolució a Gaza on fa trontollar tot el patriarcat, de tal manera que l'amenacen de mort. A ella i a la seva família. Ella crea escola perquè altres noies s'empoderin amb coneixements, capacitats, amb tallers? Per mi era un estereotip pensar que una dona velada no podia ser defensora dels drets de les dones. I el vel no deixa de ser un símbol d'opressió a la dona perquè moltes no poden triar portar-lo. Sé el que és, ho visc cada dia, però hem d'anar més enllà d'aquestes simplificacions tan bàsiques.

Les primaveres àrabs han tingut un paper important en l'empoderament d'aquestes dones?

Van ser les llavors fallides del que ara veiem que torna a avançar una mica. Les primaveres àrabs van ser una prova error a Egipte, al Líban, a Tuníssia. Algunes companyes del món àrab em deien «en aquell moment ens ho vam creure tant, vam sortir al carrer, vam cridar pels nostres drets, sabent que difícilment ens els donarien però pensant que a nivell social ho teníem guanyat». Amigues meves em reconeixien que quan arribaven a casa, el seu company o marit, el mateix que havia cridat amb ella al carrer pels seus drets, els deia «ves a fregar». Havien d'aprendre la

lliçó que potser la revolució s'havia de fer des de casa i després portar-la als carrers i als governs. Allà van entendre que no n'hi havia prou en sortir a cridar al carrer si la gent que t'acompanyava del gènere masculí, no creia en allò. Era molt dur veure com, a casa, el sistema patriarcal i masclista et seguia esclafant. Van aprendre que l'home no els donaria mai el permís, que havien de ser elles les que havien d'anar endavant. Al Líban, jo havia estat al mig de manifestacions feministes on passaven nois i els deien que eren traidores i egoistes, els retreien que en un moment en què el país se n'anava en orris, elles reclamaven els seus drets, que primer s'havia d'arreglar tot: «Ara no, que hi ha guerra. Ara no, que hi ha crisi». Cap revolució tirarà endavant sense les dones.

Txell Feixas: «El sistema de Rojava i del Kurdistan per mi són exemples absoluts de cap on s'ha d'anar. Amb les seves contradiccions, però tot són primers passos» Foto: Sara Blázquez

Hi ha històries diverses. Parles sovint de les minyones, esclaves, del Líban, que vas descobrir una mica per casualitat i quan ho vas investigar et vas topar amb una realitat terrible.

Si, el més fort de les treballadores domèstiques és la crueltat. Són noies que venen sobretot d'Etiòpia i Filipines a treballar i enviar les remeses als seus països d'origen, que venen enganyades i quan són al Líban es troben amb explotació laboral, que fan 20 hores de 24, explotació sexual perquè l'home les viola, la dona les pega, els nens de la casa hi juguen com si fossin animals. No les deixen trucar per telèfon, no les deixen reunir amb amigues, les tenen tancades a casa, fan no només la seva casa, sinó també la d'altres familiars? Cada setmana se suïciden al Líban dues *maids* tirant-se pel balcó o amb pastilles. Per mi el més fort és que la societat libanesa ha après a viure amb això sense fer res, i a sobre es fa amb la paradoxa que moltes d'aquestes dones acaben sent esclaves per cobrir el lloc de la dona libanesa que es vol emancipar. El Líban es diu país obert, liberal, on la dona comença a treure el cap al món laboral, però ho fa a costa d'una dona a qui esclavitzen en ple segle XXI. Jo quan vaig arribar al meu pis, hi havia un altell on hi anava a posar les maletes, i em van dir «no, aquí hi posarem una escala i hi tindràs la treballadora domèstica». Les fan dormir als altells, al costat de la brossa, al balcó? És el més normal. Amb el capítol de les treballadores domèstiques m'he adonat que els límits de la crueltat humana sempre poden anar a més. Confien que l'ésser humà sabrà regular el sistema i això acaba sent el pitjor. Els mesos de confinament allà a mi se'm van fer molt durs perquè crec que el coronavirus el que ha fet és rebentar totes les desigualtats i al Líban ha estat un desastre. Moltes de les famílies que tenien aquestes *maids* contractades, ara s'han quedat sense feina, perquè sous de 1.000 dòlars passen a ser de 150. Passa a metges, passa a professors, passa a gent de l'exèrcit? Ja no poden mantenir la criada. Davant el consolat d'Etiòpia vaig veure com passaven cotxes i llançaven literalment la *maid* amb les maletes sense diners, sense els papers, perquè se'n desenteniaven. Ja no podien ni tirar-li les engrunes i fer-li beure l'aigua de la fregona. I no parava ningú. Quan et penses que ja no pot ser més greu, ho és.

Al llibre també apareixen les milicianes kurdes. Elles tan lluiten contra Estat Islàmic com contra el sistema patriarcal. És una lluita que potser fins i tot hem idealitzat una mica des d'Occident, però què t'ha semblat conèixer-les?

M'ha impactat molt. Elles entenen l'alliberament d'un poble a través de l'alliberament de les dones. Crec que moltes milícies han posat dones, però ningú com elles tan al centre. Em va impactar molt que estiguessin tan preocupades per la imatge que des d'Occident havíem instrumentalitzat de la dona sexy amb el kalàixnikov, o que ens hi vam fixar quan lluitaven contra Estat Islàmic, quan fa molts anys que lluiten contra Turquia i altres opressions. El sistema de Rojava i del Kurdistan per mi són exemples absoluts de cap on s'ha d'anar. Amb les seves contradiccions, però tot són primers passos. Em van semblar heroïnes absolutes. Ja poden bombardejar, que la ideologia no la maten. La primera barrera és la de casa seva. S'han de rebel·lar contra una família que no entendreà la lluita contra el patriarcat perquè en formen part, ni entendreà la lluita contra el gihadisme perquè no entenen que una dona hagi de fer el que el seu pare no ha fet. No l'entendrà la família, no l'entendrà el veïnat, la comunitat. Es posen tothom en contra per un ideal. Ho trobo brutal.

Txell Feixas: «Moltes treballadores domèstiques acaben sent esclaves per cobrir el lloc de la dona libanesa que es vol emancipar» Foto: Sara Blázquez

També hi ha històries de dones d'aquí que estan allà, ja siguin milicianes, ja siguin metgesses sense fronteres, però també són dones valentes.

El cas que em va tocar més de prop és el de la Laia, que és amiga del poble, de Sant Joan de Mediona, és ginecòloga de Metges Sense Fronteres i de vegades la vida fa que passin coses màgiques. Quan jo estava escrivint el primer capítol, que era el de la Melissa, de com una dona avorta o no, perquè al Líban l'avortament està castigat amb tres anys de presó, vaig rebre la trucada de la Laia des d'Afganistan, plorant, i dient que no podria resistir gaire més en aquell país, que era el pitjor país per néixer nena. I quan em va explicar com ho vivia vaig veure que podia ser terrorífic i vaig pensar com una dona com la Laia podia aguantar aquella rutina diària. Són gent amb una fortalesa emocional brutal.

Com a periodista també deu haver set dur fer aquestes entrevistes, endinsar-te en històries personals tan bèsties i crues moltes vegades? Com ho has portat?

Se m'han fet molts nusos amb aquestes noies. Al llibre, a banda de ser un homenatge cap a elles, hi havia una part de teràpia meva de col·locar coses que amb quatre anys m'han passat tan ràpid i amb tanta intensitat, que de vegades no en som conscients. Escrivint he plorat perquè m'adonava que estava recordant. Per mi ha servit per posar ordre emocional a quatre anys. La meua tristesa, el meu plor, la desconfiança en la humanitat s'arregla sovint marxant, tenint una xarxa de família i amics, de poder trucar, desfogar-me? i totes elles no ho tenen, això. Quan tornes al Líban després d'haver visitat els països d'aquestes dones tens un nus i una buidor molt gran, però malauradament tu tornes a la normalitat molt ràpid, per molt culpable que et faci sentir això, i el seu dolor és permanent i mil vegades més fort del que nosaltres sentim com a periodistes. Jo soc una privilegiada, en el fons.

Txell Feixas: «L'objectiu del llibre era que la gent veiés que a qui retratava no eren víctimes sinó supervivents» Foto: Josep Comajoan